

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
uusivirasto@minedu.fi

Asia: UniPID-verkoston¹ lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi uudesta virastosta, johon Opetushallitus ja Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO yhdistetään (OKM/35/040/2015)

Hyvä vastaanottaja,

UniPID-verkosto kiinnittää hallituksen esityksessä Opetushallituksen (OPH) ja Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen (CIMO) yhdistämiseksi huomiota erityisesti suomalaisen korkeakoulutuksen kansainvälistymistä edistäviin toimiin, jotka liittyvät ennen kaikkea seuraaviin uuden viraston esitettyihin tehtäviin (2§):

- Tehtävä 2: Kehittää koulutusta, varhaiskasvatusta ja elinikäistä oppimista sekä ennakoita osaamis- ja koulutustarpeita;
- Tehtävä 3: Edistää yhteiskunnan kansainvälistymistä ja koulutuksen tunnettuutta ja yhteistyötä ulkomailla;
- Tehtävä 4: Valmistella ja toteuttaa toimialansa ohjelmia ja sopimuksia;
- Tehtävä 7: Huolehtia ulkomailla suoritettujen opintojen ja ammattipätevyyden tunnustamiseen sekä kieli- ja kääntäjätutkintoihin liittyvistä tehtävistä; ja
- Tehtävä 8: Huolehtia toimialaansa koskevasta ohjauksesta, neuvonnasta ja viestinnästä.

UniPID-verkoston lausunto jakaantuu kolmeen temaattiseen osioon seuraavien kysymysten mukaisesti, joita suosittelemme erityisesti huomioitaviksi yhdistymisessä:

1. Suomalaisten korkeakoulujen kansainväliset kumppanuudet erityisesti kehittyvien maiden korkeakoulujen kanssa;
2. Suomessa olevien maahanmuuttajien korkeakoulutuksen tuki; ja
3. EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden korkeakouluopintomahdollisuudet Suomessa.

1) Suomalaisten korkeakoulujen kansainväliset kumppanuudet erityisesti kehittyvien maiden korkeakoulujen kanssa

Profiloituakseen myös jatkossa korkeatasoisen koulutuksen mallimaana ja esimerkillisenä tieto- ja osaamisyhteiskuntana, suomalaisille korkeakouluille on taattava riittävää kansainvälistä näkyvyyttä ja tukea kansainvälisten kumppanuuksien luomiseen ja ylläpitoon, myös globaalin etelän korkeakoulujen suuntaan. UniPID-verkoston

pääasiallisena huolena virastojen yhdistämisessä on riittävien resurssien turvaaminen korkeakoulujen kansainvälistymisen tukeen, ja erityisesti kehittyviin maihin suuntautuviin kumppanuuksiin. Tähän liittyen esityksessä näyttäytyy myönteisenä toteamus, että viraston nykyisten tehtävien hoitamisen lisäksi uudelle virastolle voidaan antaa uusia kansainvälistymisen edistämiseen liittyviä tehtäviä (s. 26). Esityksessä kuitenkin painotetaan ennen kaikkea markkinavetoista kansainvälistymistavoitetta esimerkiksi suomalaisen koulutusviennin edistämiseksi. Vienninedistämisenäkökulman lisäksi olisi hyvä korostaa myös kansainvälistymisen muita tavoitteita, kuten monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen, ml. riittävät resurssit kansainväliselle vaihdolle, ja vastuun kantaminen globaaleista haasteista, mihin suomalaiset korkeakoulut ovat velvoitettuja.

Tieteellisen tiedon ja korkeimman asteen koulutuksen merkitys kehityksen voimavarana ja kehitystä ohjaavana tekijänä on laajasti tunnustettu. Vahvaa korkeakoulusektoria tarvitaan tuottamaan tieteellistä tietoa sekä laadukkaita henkilöresursseja sosio-ekonomisen kehityksen moottoriksi kautta maailman, mutta ennen kaikkea panostusta korkeakoulutukseen tarvitaan globaalissa etelässä. Onkin siis tärkeää yhä lisätä korkeakoulujen ja tutkimusinstituuttien omistajuutta suomalaisesta kehitysyhteistyöstä ja näin myös vahvistaa niiden sitoutumista globaalien haasteiden ratkaisujen etsimiseen. Ulkoasianministeriön rahoittamien korkeakoulujen kehitysyhteistyöohjelmien toimeenpanoon ja tiedottamiseen on siis myös uudessa virastossa taattava riittävät resurssit. Uusi virasto voisi kuitenkin ottaa myös entistä vahvemmin roolin vahvistaakseen suomalaisten korkeakoulujen kumppanuuksia kehittyvien maiden paikallisen tutkimuskapasiteetin ja koulutuksen kehittämiseksi.

Esityksessä mainittu uuden viraston osallistuminen laajasti kansainväliseen vuorovaikutukseen, kansainvälisiin verkostoihin ja järjestöihin sekä suomalaisen koulutuksen ja yhteiskunnan tunnettuuden edistäminen ovat tärkeitä keinoja kansainvälisten korkeakoulukumppanuuksien tukemiseksi. Mikäli suomalaisten korkeakoulujen odotetaan hakevan enenevässä määrin kansainvälisesti kilpailtua korkeakouluyhteistyön rahoitusta ja menestyvän näissä hauissa, mm. laadukkaiden kumppanuuksien ja hakemusten laatimisen tukeen on löydettävä riittävät resurssit. Eri rahoitusohjelmien kansallisen koordinoinnin ja hallinnoinnin lisäksi olisikin hyödyllistä, jos uudessa virastossa voitaisiin resursoida myös jonkinlaista matchmaking -palvelua sopivien ja laadukkaiden kansainvälisten kumppanien löytämiseksi. Erityisesti EU-rahoitushauissa, ml. Erasmus+, hyvämaineiset hankekumppanit ovat avainasemassa rahoituksen saamisessa.

2) Suomessa olevien korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien korkeakoulutuksen tuki

Uudistuksen hyväksi tavoitteiksi on mainittu myös avarakatseisuuden vahvistus suomalaisessa yhteiskunnassa ja koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen. Tästä huolimatta suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymisestä ja toimintaympäristön muutoksesta puhuttaessa kotikansainvälistymisen kysymykset ovat jääneet esityksessä pitkälti huomiotta. Ilmaistemmekin huolemme siitä, että maahanmuuton vaikutukset väestörakenteeseen ja koulutuksen kohderyhmiin jäävät tekstissä avaamatta. Yhteiskunnan kansainvälistyminen ja kansainvälistäminen edellyttävät myös kotikansainvälistymisen ja kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen edistämistä sekä maahan

pysyvämmiin asettuvien ja jo asettuneiden maahanmuuttajien kotoutumisen tukemista. Mikäli näitä tavoitteita ei selkeämmin ilmaista lakitekstissä, on riski, että ne jäävät myös uuden viraston käytännöissä huomioimatta.

Esimerkiksi puutteellisen kielitaidon, ihmisoikeusloukkauksien tai lähtömaan poliittisen tilanteen ja korkeakoulutusjärjestelmän tilan vuoksi haavoittuvassa asemassa olevat korkeakoulutetut ja korkeakoulukelpoiset maahanmuuttajat jäävät esityksessä huomioimatta. Kyse ei ole vain turvapaikanhakijoista, vaan esimerkiksi myös kansainvälisistä tutkinto- ja jatko-opiskelijoista, jotka tekevät tutkimusta kotimaissaan arkaluontoisista aiheista. Näiden erityisryhmien tukea ja korkeakoulutukseen liittyvää osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointia sekä akateemisen tunnustamisen palveluita tulisi edelleen kehittää. Samoin ko. ryhmille suunnattuun ohjaukseen, neuvontaan sekä näiden selkeään viestintään on taattava riittävästi resursseja.

Haluaisimme nostaa esiin myös kysymyksen koskien esityksessä käytettyä terminologiaa: "Ulkomaalaisten korkeakouluhakijoiden" sijaan voisi olla tarkoituksenmukaisempaa yhdistää sekä ulkomailta että kotimaasta korkeakoulutukseen hakevat ulkomaalaistaustaiset henkilöt esimerkiksi termin "kansainväliset korkeakouluhakijat" alle.

Kotikansainvälistymiseen liittyen ehdotamme esitettyihin tehtäviin (2§) lisättäviksi seuraavat täydennykset:

- Tehtävä 2: kehittää koulutusta, varhaiskasvatusta ja elinikäistä oppimista sekä ennakoida osaamis- ja koulutustarpeita ja väestörakenteen muutosten vaikutuksia näihin tarpeisiin
- Tehtävä 3: edistää yhteiskunnan kansainvälistymistä koulutuksen keinoin kotimaassa ja vahvistaa suomalaisen koulutuksen tunnettuutta ja yhteistyötä ulkomailla

3) EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden korkeakouluopintomahdollisuudet Suomessa

Huomioiden lukukausimaksujen käyttöönoton EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille, esitämme myös, että uudessa virastossa suunnattaisiin riittävästi resursseja myös tämän kohderyhmän huomioimiseksi. Uusi virasto voisi ottaa roolia mahdollisen kansallisen stipendiohjelman koordinoinnissa tai aiempien opintojen tunnistamisessa ja todistusten oikeellisuuden tarkastamisessa. Myös lukukausimaksujen vaikutusten arviointiin on syytä varata riittävästi resursseja ja uudella virastolla voisi myös tässä olla roolinsa.

Lopuksi

Kahden kansainväliseltä asiantuntemukseltaan merkittävän toimijan yhdistymisessä syntyy myös uusia mahdollisuuksia. Näistä ehkä yksi selvimmistä on kansainvälisyyskysymysten linkittyminen entistä vahvemmin myös peruskoulutukseen ja

toisen asteen koulutukseen. Virastojen asiantuntemusten yhdistäminen edesauttaa myös erityisesti tietopalvelujen kehittämistä kansainväliset kohderyhmät huomioiden sekä tarjoaa synergiaetuja neuvonta- ja ohjaustyöhön. Tasokkaan verkko-ohjauksen lisäksi tulee kuitenkin huomioida ja resursoida myös riittävän henkilökohtaisen ohjauksen tarve. Kansainvälisille kohderyhmille uusi virasto yhdistettyine palveluineen näyttäytynee myös kahta erillistä toimijaa selkeämpänä.

Lopuksi haluamme lämpimästi kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta osallistua käsillä olevan lakiesityksen muodostamiseen.

Ystävällisesti,

Johanna Kivimäki
UniPID-koordinaattori
johanna.kivimaki@jyu.fi
Puh: 040 805 4136

ⁱ *Finnish University Partnership for International Development - UniPID on vuonna 2002 perustettu suomalaisten yliopistojen kehitystutkimus- ja kehitysyhteistyöverkosto. UniPID vahvistaa yliopistojen globaalia vastuuta ja kansainvälisiä kumppanuuksia. UniPID pyrkii edistämään monitieteellistä globaaleihin kehityskysymyksiin liittyvää koulutusta, tutkimusta ja yliopistojen yhteiskunnallista vaikutusta. www.unipid.fi*